

Νίκος Β. Τσουρής

Γλώσσα

Σε έναν τόμο:

- Απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις του Βιβλίου και Τετραδίου
- Γραμματική - Συντακτικό
- Ασκήσεις εμπέδωσης

Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα

Πρόλογος

Στις αδελφές μου Ευαγγελία και Ελένη
και στη γυναίκα μου Ελεονώρα

Το νέο βοήθημα για το σχολικό βιβλίο της Γλώσσας της Δ' δημοτικού αποτελεί μια πλήρη και ολοκληρωμένη υποστηρικτική πρόταση για την καλύτερη κατανόηση και εμπέδωση της ύλης του γλωσσικού μαθήματος.

Το βιβλίο ακολουθεί τη δομή του σχολικού εγχειριδίου. Αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναλυτική επεξεργασία και των 16 ενοτήτων του Βιβλίου του Μαθητή με μεθοδικό και λειτουργικό τρόπο. Πριν από κάθε κείμενο, προτάσσεται συνοπτικά το θέμα του και επεξηγούνται οι λέξεις που μπορεί να δυσκολέψουν την κατανόησή του. Ακολουθεί η ανάπτυξη της θεωρίας -συντακτικού και γραμματικής- με τρόπο ολοκληρωμένο και κατανοητό και με την παράθεση πινάκων και παραδειγμάτων. Στη συνέχεια δίνονται πλήρεις απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις του βιβλίου: κατανόησης κειμένου, παραγωγής προφορικού ή γραπτού λόγου, γραμματικής, συντακτικού, λεξιλογίου και ευρύτερων οριζόντιων δραστηριοτήτων, δηλαδή διαθεματικών. Ειδικά για τις τελευταίες παρατίθενται συμπληρωματικά σχετική βιβλιογραφία και ιστοσελίδες, για να διευκολυνθεί ο μαθητής σε επιπλέον έρευνα του θέματος. Στο τέλος κάθε ενότητας ακολουθούν 20 συμπληρωματικές ασκήσεις για την καλύτερη εμπέδωση των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων, οι οποίες είναι κατάλληλες για να χρησιμοποιηθούν και ως κριτήριο αξιολόγησης από το δάσκαλο.

Στο δεύτερο μέρος δίνονται οι απαντήσεις σε όλες τις ασκήσεις του Τετραδίου Εργασιών με υποδειγματικό τρόπο, ενώ οι απαντήσεις των ασκήσεων εμπέδωσης περιέχονται σε ξεχωριστό ένθετο που προσφέρεται μαζί με το βιβλίο.

Πιστεύουμε ότι πρόκειται για ένα εύχρηστο βοήθημα που θα λειτουργήσει ενισχυτικά προς το σχολικό εγχειρίδιο και θα κατευθύνει σωστά και δημιουργικά το μαθητή στην κατάκτηση των γλωσσικών στόχων. Επιπλέον μπορεί να συμβάλει θετικά στην οργάνωση της διδασκαλίας του μαθήματος παρέχοντας στους συναδέλφους χρήσιμες ιδέες και προτάσεις.

Νίκος Β. Τσουρής

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ 1: ▶ Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή ▶ Γραμματική - Συντακτικό ▶ Ασκήσεις εμπέδωσης

Ενότητα 1: Ένα ακόμα σκαλί...

Ο Σεπτέμβρης	13
Αναμνήσεις του καλοκαιριού	15
▶ Τι είναι πρόταση	16
▶ Ρήμα	16
▶ Υποκείμενο	16
▶ Τα μέρη του λόγου	17
Ένα ακόμα σκαλί	21
▶ Σύνθετες λέξεις που έχουν μπροστά δυσ- ή δι(σ)-	22
Ξημερώνει μια νέα μέρα... ώρα για σχολείο	24
▶ Χρόνοι του ρήματος	24
▶ Πώς κλίνονται ο Ενεστώτας, ο Παρατατικός και ο Εξακολουθητικός Μέλλοντας	25
Αστραδενή	27
▶ Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ός, -ή, -ό Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ος, -η, -ο	28
▶ Πώς γράφονται τα επίθετα σε -ινος, -ινη, -ινο και -ινός, -ινή, -ινό	29
▶ Αντικείμενο	29
Ασκήσεις για εμπέδωση	34

Ενότητα 2: Ρώτα το νερό... τι τρέχει

Το νερό συστήνεται	39
▶ Κατηγορούμενο	39
Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα	42
▶ Παρομοίωση	43
▶ Πώς κλίνονται τα ρήματα σε -άω/ώ στον ενεστώτα και στον παρατατικό	43
Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις	47

Ο Νερουλάς	52
▶ <i>Ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα αρσενικά σε -as</i>	52
Το νερό ταξιδεύει	54
▶ <i>Συντομογραφίες και αρκτικόλεξα</i>	55
Ασκήσεις για εμπέδωση	63

Ενότητα 3: Το σχολείο γιορτάζει την ελευθερία και τη δημοκρατία

Οκτώβρης 1940	69
Ημερολόγιον από τον πόλεμον του 1940	73
Για γέλια και για κλάματα... ..	74
Αντίσταση	74
Γενική έκκληση	76
Τα κάγκελα	77

Ενότητα 4: Εμένα με νοιάζει...

Στάση βροχοσταλίδων	79
▶ <i>Ουσιαστικά σε γενική πτώση</i>	80
▶ <i>Πώς κλίνονται τα αρσενικά ουσιαστικά σε -os</i>	80
Στάση βροχοσταλίδων (συνέχεια)	84
▶ <i>Τι είναι η παραγωγή</i>	84
▶ <i>Πώς κλίνονται τα ουδέτερα σε -ι</i>	85
Χρησιμοποίησέ το ξανά... και ξανά... και ξανά... ..	88
▶ <i>Οριστικό άρθρο</i>	88
▶ <i>Προσωπικές αντωνυμίες</i>	89
▶ <i>Απλή πρόταση Σύνθετη πρόταση</i>	90
▶ <i>Τι είναι η σύνθεση</i>	91
Σκουπίδια στη θάλασσα	93
Ασκήσεις για εμπέδωση	97

Ενότητα 5: Ασφαλώς... κυκλοφορώ

Μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής	103
▶ <i>Ελλειπτική πρόταση</i>	103
Στο δρόμο με το Σωτήρη	107
▶ <i>Οι εγκλίσεις του ρήματος</i>	108
▶ <i>Πώς δίνουμε οδηγίες</i>	109
▶ <i>Οι καταλήξεις της προστακτικής -είτε, -ήστε και -ίστε</i>	109

Ένα αλλιώτικο Πάρκο!	112
▶ Πώς κλίνονται τα ανισοσύλλαβα ουδέτερα ουσιαστικά σε -μα	112
Ρόδα είναι και γυρίζει	117
Ασκήσεις για εμπέδωση	120

Ενότητα 6: Ιστορίες παιδιών

Κορίτσι	127
Το μεγάλο μυστικό	132
▶ Αόριστος	133
▶ Συνοπτικός Μέλλοντας	133
▶ Η γραμμή του χρόνου	134
Ο αδελφός της Ασπασίας	137
▶ Πώς κλίνονται ο ενεστώτας, ο παρατατικός και ο εξακολουθητικός μέλλοντας στην παθητική φωνή	138
Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης	140
▶ Αριθμητικά επίθετα	141
▶ Πώς κλίνονται τα: ένας - μία - ένα, τρεις - τρία και τέσσερις - τέσσερα	141
Ασκήσεις για εμπέδωση	147

Ενότητα 7: Η Ελιά

Η ελιά	153
▶ Τα πάθη των φωνηέντων	153
Οι μύθοι και η ελιά	156
▶ Ασύνδετο σχήμα	156
▶ Αυτοπαθείς αντωνυμίες	157
Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο	161
▶ Τι είναι παράγραφος	161
▶ Λέξεις που αρχίζουν με κεφαλαίο γράμμα	162
▶ Περιεκτικά ουσιαστικά	162
▶ Πίνακας με συνηθισμένα αρσενικά ουσιαστικά σε -ωνας (-onas)	163
Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο	165
▶ Υποκοριστικά	166
▶ Πώς κλίνονται τα θηλυκά σε -η	166
▶ Πώς κλίνονται τα θηλυκά σε -η που είναι αρχαιοκλίτα	167
Ασκήσεις για εμπέδωση	171

Ενότητα 8: Χριστός γεννάται

Η νύχτα της γεννήσεως	177
Χριστουγεννιάτικα Κάλαντα Κύπρου	178
Ζωγραφίστε τις ευχές σας	183
Η μπουγάδα του Αϊ-Βασίλη	187
Η μοσχομυριστή Βασιλόπιτα	188

Ενότητα 9: Η παράσταση αρχίζει...

Μια περιπέτεια για το Ρωμαίο	191
▶ Παρακείμενος	191
Ένας αρλεκίνος από χαρτί	195
▶ Επιρρήματα Χρονικά επιρρήματα	196
Όρνιθες	200
▶ Ευθύς και πλάγιος λόγος	201
Πρώτη φορά στο θέατρο	204
▶ Υπερσυντέλικος	204
Ο Κεραμιδοτρέχαλος	207
▶ Ερωτηματικές αντωνυμίες	207
▶ Πώς κλίνεται η αντωνυμία ποιος, ποια, ποιο	207
▶ Κανόνες συλλαβισμού	208
Ασκήσεις για εμπέδωση	215

Ενότητα 10: Λέξεις φτερουγίζουν πέρα, ταξιδεύουν στον αγέρα

Παιχνίδια με τις λέξεις	221
▶ Κυριολεξία και μεταφορά	221
Γλωσσική αυτοβιογραφία	224
▶ Αόριστες αντωνυμίες	225
Χορεύοντας με... ανήκουστους ήχους	229
▶ Πώς δηλώνουμε τον τρόπο	230
▶ Προθέσεις	230
▶ Πώς γράφονται οι τροπικές μετοχές	230
Γραφή, η μνήμη των ανθρώπων - Ο Δίσκος της Φαιστού - Οι κινεζικοί χαρακτήρες	233
▶ Χρονικές προτάσεις	233
Ασκήσεις για εμπέδωση	239

Ενότητα 11: Γελάσαμε με την ψυχή μας

Ο Μπελός κι ο Ρουμπούρνης	245
Ο Αργύρης και το πρόβλημα	247
▶ Πώς κλίνονται τα ανισοσύλλαβα ουδέτερα σε -μα	247
Φρουτοπία	251
▶ Επιφωνήματα	251
Τρύπωνας ο φαφαγάλος	256
▶ Πώς κλίνονται τα ουδέτερα σε -ος	257
▶ Ανώμαλα ρήματα	257
Ασκήσεις για εμπέδωση	263

Ενότητα 12: Χαίρε, ω χείρε, Ελευθεριά!

Έτσι σώθηκε το έθνος	271
Εμείς δεν προσκυνούμε	273
Ο τρελός μπουρλοτιέρης	274
Του Διάκου	277

Ενότητα 13: Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι

Όλου του κόσμου τα παιδιά	281
▶ Ομώνυμα	281
Το σχολείο του κόσμου	285
▶ Οριστικές αντωνυμίες	285
Τα δικαιώματα των παιδιών	289
Η 5η Βασική Αρχή των Δικαιωμάτων των Παιδιών	295
▶ Πότε βάζουμε τόνο στο πώς και το πού και πότε δε βάζουμε	295
Ασκήσεις για εμπέδωση	299

Ενότητα 14: Το ανθρώπινο θαύμα

Ύμνος στον άνθρωπο	305
Από το πρώτο τηλεφώνημα στο πρώτο ηλεκτρονικό μήνυμα!	308
▶ Αναφορικές αντωνυμίες	308
▶ Πώς ξεχωρίζουμε το ότι από το ό,τι	309
Μια παράξενη παραγγελία	312
▶ Σύνδεσμοι Συμπλεκτικοί - Αντιθετικοί	312
▶ Παθητικές μετοχές	313

Το διαδίκτυο	316
▶ <i>Συντελεσμένος μέλλοντας</i>	316
Ασκήσεις για εμπέδωση	321

Ενότητα 15: **Χριστός Ανέστη!**

Ανάσταση	327
Πρωτότυπα πασχαλινά αβγά, Πασχαλινά έθιμα	329

Ενότητα 16: **Ταξίδια στην Ελλάδα**

Το παραδεισένιο Πήλιο	333
▶ <i>Πώς χρησιμοποιούμε το επίθετο</i>	333
Η Ρόδος	336
▶ Τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων	337
▶ Ανώμαλα παραθετικά	338
Ταξιδιωτικές εντυπώσεις	341
▶ Ποια επίθετα δεν έχουν παραθετικά	341
Άνοιξα του Αιγαίου τη θύρα	345
▶ Εθνικά ονόματα	345
Ασκήσεις για εμπέδωση	349

ΜΕΡΟΣ 2: Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Τετραδίου Εργασιών

Ενότητα 1 : Ένα ακόμα σκαλί...	358
Ενότητα 2 : Ρώτα το νερό... τι τρέχει	368
Ενότητα 4 : Εμένα με νοιάζει...	377
Ενότητα 5 : Ασφαλώς... κυκλοφορώ	385
Ενότητα 6 : Ιστορίες παιδιών	391
Ενότητα 7 : Η Ηλιά	398
Ενότητα 9 : Η παράσταση αρχίζει	410
Ενότητα 10 : Λέξεις φτερουγίζουν πέρα, ταξιδεύουν στον αγέρα	430
Ενότητα 11 : Γελάσαμε με την ψυχή μας	438
Ενότητα 13 : Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίδιοι	448
Ενότητα 14 : Το ανθρώπινο θαύμα	456
Ενότητα 16 : Ταξίδια στην Ελλάδα	467

Γενική βιβλιογραφία	478
----------------------------------	-----

Μέρος 1

- Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή
 - Γραμματική - Συντακτικό
 - Ασκήσεις εμπέδωσης

Ένα ακόμα σκαλί...

Ο Σεπτέμβρης

ΘΕΜΑ

Το ποίημα περιγράφει το Σεπτέμβρη σαν ένα αγόρι με χρυσό καπέλο και πανωφόρι. Κρατάει τσάντα, χτυπάει μια πελώρια καμπάνα για να ανοίξουν τα σχολεία και έχει όλα τα παιδιά φίλους και συμμαθητές.

Λέξεις που μπορεί να με δυσκολέψουν

πανωφόρι: το ρούχο που φοριέται πάνω από τα άλλα π.χ. το παλτό, το μπουφάν.

σάκα: η σχολική τσάντα.

χνάρια: τα ίχνη, τα σημάδια που αφήνει στο έδαφος το πόδι του ανθρώπου ή του ζώου, όταν περπατάει.

όρος: το βουνό.

πελώριος: ο πολύ μεγάλος.

αρχινίζω: αρχίζω.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

1 Ο Σεπτέμβρης έχει όλα τα παιδιά φίλους και συμμαθητές. Κάθε χρόνο, την ίδια μέρα σάς υποδέχεται στο προαύλιο του σχολείου για την καινούρια σχολική χρονιά.

• **Θέλετε να τον περιγράψετε; Τι φοράει;**

Ο Σεπτέμβρης είναι ένα αγόρι που τα μάγουλά του είναι μήλα. Φοράει ολόχρυσο καπέλο και χρυσό πανωφόρι. Τα παπούτσια του είναι φύλλα που έχουν πέσει απ' τα πλατάνια.

• **Τι κρατάει στα χέρια του;**

Ο Σεπτέμβρης κρατάει στα χέρια του μια σάκα από νερό, που έχει μέσα βιβλία φτιαγμένα από σύννεφο κι αφρό.

- **Ποια είναι τα σημάδια του ερχομού του;**

Τα σημάδια του ερχομού του είναι τα φύλλα που πέφτουν από τα πλατάνια, ο άνεμος που φυσάει και οι σταγονίτσες της ολόχρυσης βροχής που αφήνει στα ίχνη των βημάτων του.

- **Γιατί βιάζεται να φτάσει στο σχολείο;**

Ο Σεπτέμβρης βιάζεται να φτάσει στο σχολείο για να χτυπήσει μια πελώρια καμπάνα και να δώσει έτσι το σύνθημα για να ανοίξουν τα σχολεία.

2 Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα ποίημα.

- **Πόσες στροφές έχει το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης»; Πόσους στίχους έχει η κάθε μια στροφή;**

Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» έχει οκτώ στροφές. Η κάθε στροφή έχει τρεις στίχους.

- **Πόσες συλλαβές έχει ο κάθε στίχος;**

Όλοι οι στίχοι δεν έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών. Οι περισσότεροι έχουν εννιά συλλαβές π.χ. Ο Σεπτέμβρης είναι αγόρι.

Υπάρχουν όμως και στίχοι με οκτώ συλλαβές π.χ. και χρυσό το πανωφόρι,
αλλά και με επτά π.χ. διαμαντάκια θε να βρεις.

Ακόμη υπάρχει και ένας στίχος με δέκα συλλαβές: κι έχει ολόχρυσο καπέλο.

- **Διαβάστε το ποίημα στην τάξη τονίζοντας τις λέξεις όπου υπάρχει ομοιοκαταληξία.**

Σε κάθε στροφή υπάρχει ομοιοκαταληξία ανάμεσα στον πρώτο και τον τρίτο στίχο. Έτσι έχουμε:

1η στροφή: αγόρι - πανωφόρι 5η στροφή: βρεις - βροχής

2η στροφή: φύλλα - μήλα 6η στροφή: αγόρι - όρη

3η στροφή: νερό - αφρό 7η στροφή: χτυπήσει - αρχινήσει

4η στροφή: ποδάρι - χνάρι 8η στροφή: δεσ - συμμαθητές

- **Μπορείτε να σκεφτείτε ποιο ρόλο παίζει η ομοιοκαταληξία στο ποίημα;**

Η ομοιοκαταληξία δίνει ρυθμό και μουσικότητα στο ποίημα.

3 Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» είναι γεμάτο από εικόνες και ήχους του φθινοπώρου. Βρείτε αυτές τις εικόνες στο ποίημα και ζωγραφίστε αυτή που σας αρέσει πιο πολύ.

Στο ποίημα υπάρχουν πολλές εικόνες του Σεπτέμβρη:

- ο Σεπτέμβρης, δηλαδή το αγόρι με μήλα για μάγουλα, που φοράει χρυσό καπέλο και πανωφόρι και έχει παπούτσια από φύλλα που έπεσαν από τα πλατάνια.

- ο Σεπτέμβρης που κρατάει τη σάκα του και τρέχει γρήγορα αφήνοντας πίσω του σταγονίτσες ολόχρυσης βροχής.

- ο Σεπτέμβρης που κατεβαίνει από τα δάση και τα βουνά.
- ο Σεπτέμβρης που χτυπάει μια πελώρια καμπάνα για να αρχίσει το σχολείο.
- ο Σεπτέμβρης που είναι μαζί με τους φίλους και τους συμμαθητές του.

- **Αντιγράψτε τη στροφή του ποιήματος στην οποία εικόνες και ήχοι αναφέρονται στην αρχή της σχολικής χρονιάς.**

Κι έρχεται για να χτυπήσει
 μια πελώρια καμπάνα,
 το σχολειό για να αρχινήσει.

- 4 Συμπληρώστε τους μήνες που λείπουν, όπως συνηθίζεται να γράφονται στο ημερολόγιο.**

Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος
Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος
Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος

Αναμνήσεις του καλοκαιριού

ΘΕΜΑ

Ένα παιδί, ο Φώτης, μας περιγράφει πώς πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές στην Κεφαλονιά, στον Καραβόμυλο, στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς του.

Λέξεις που μπορεί να με δυσκολέψουν

σημαδούρα: αντικείμενο σε διάφορα σχήματα και χρώματα που επιπλέει στην επιφάνεια της θάλασσας, για να δείξει ότι στο σημείο εκείνο υπάρχει κάποιος κίνδυνος π.χ. ρηχά νερά, ύφαλος (δηλαδή βράχος) κτλ.

βουή: ο δυνατός θόρυβος.

δόλωμα: μικρή ποσότητα τροφής που τοποθετούν οι ψαράδες στο αγκίστρι για να πιάσουν ψάρια.

απερίγραφτος: αυτός που δεν μπορεί να περιγραφεί.

σκίρτημα: η ξαφνική, η απότομη κίνηση, το τίναγμα.

Θεωρητική προετοιμασία

► Τι είναι πρόταση

* **Πρόταση** είναι μια ομάδα λέξεων που έχει σύντομο και απλό νόημα.

π.χ. Εγώ κοιμάμαι.
Εσύ τρέχεις.
Η Γεωργία παίζει.
Ο Νίκος γελάει.

Κάθε πρόταση έχει **πάντα** ένα ρήμα. Πρόταση χωρίς ρήμα **δεν υπάρχει** (το ρήμα μπορεί όμως να εννοείται, όπως θα δούμε πιο κάτω).

► Ρήμα

* **Ρήμα** είναι η λέξη που δείχνει ότι ένα πρόσωπο, ένα ζώο ή ένα πράγμα κάνει κάτι ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

π.χ. Τα χελιδόνια **πετούν** στον ουρανό. ► τα χελιδόνια κάνουν κάτι
Το σπίτι **καίγεται**. ► το σπίτι παθαίνει κάτι
Η μητέρα μου **κάθεται** μπροστά στο τζάκι. ► η μητέρα μου βρίσκεται σε μια κατάσταση

Κάθε ρήμα έχει υποκείμενο (το υποκείμενο μπορεί να εννοείται, όπως θα δούμε πιο κάτω).

► Υποκείμενο

* **Υποκείμενο** είναι η λέξη που δείχνει ποιος κάνει κάτι ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

π.χ. **Ο Αλέξης** πηγαίνει στο πάρκο. ► Ο Αλέξης κάνει κάτι
Τα κλαδιά κόβονται. ► Τα κλαδιά παθαίνουν κάτι
Η γάτα ξαπλώνει στον ήλιο. ► η γάτα βρίσκεται σε μια κατάσταση

Παρατηρήσεις

- * Το υποκείμενο βρίσκεται πάντα σε **ονομαστική** πτώση.
- * Για να βρούμε το υποκείμενο σε μια πρόταση, κάνουμε την ερώτηση **ποιος** (ποια, ποιο) ή **ποιοι** (ποιες, ποια) μαζί με το ρήμα π.χ.
Το αεροπλάνο φεύγει. → ποιος φεύγει; - το αεροπλάνο = Υ(υποκείμενο)
Τα παιδιά βγαίνουν στην αυλή. → ποιοι βγαίνουν; - τα παιδιά = Υ(υποκείμενο)
- * Μερικές φορές το υποκείμενο παραλείπεται, επειδή μπορούμε εύκολα να το εννοήσουμε από τα προηγούμενα ή όταν είναι η προσωπική αντωνυμία (εγώ, εσύ, αυτός, εμείς, εσείς, αυτοί) π.χ.
Ακούω μουσική. (Εγώ) Χτυπάς το κουδούνι. (Εσύ)
Αγοράζουμε τετράδια. (Εμείς) Φεύγουν. (Αυτοί)

► Τα μέρη του λόγου

- * Οι λέξεις της ελληνικής γλώσσας χωρίζονται σε δέκα είδη που λέγονται **μέρη του λόγου**. Τα μέρη του λόγου είναι: **άρθρο, ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, ρήμα, μετοχή, επίρρημα, πρόθεση, σύνδεσμος, επιφώνημα**.

Από αυτά, τα έξι πρώτα κλίνονται και λέγονται **κλιτά**, ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα δεν κλίνονται και λέγονται **άκλιτα**.

► Άρθρο

- * **Άρθρο** είναι η λέξη που μπαίνει μπροστά από τα ουσιαστικά και τα επίθετα.

π.χ. **ο** σκύλος, **η** Ελένη, **το** αυτοκίνητο, **ένας** μαθητής, **μία** πεταλούδα, **οι** καλοί (άνθρωποι), **τα** άσχημα (πρόσωπα)

► Ουσιαστικό

- * **Ουσιαστικό** είναι η λέξη που φανερώνει πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή μια έννοια (όπως δηλαδή ενέργεια, κατάσταση ή ιδιότητα).

π.χ. ο Γιάννης ► πρόσωπο, το λιοντάρι ► ζώο, το καλάμι ► πράγμα
η οδήγηση ► ενέργεια, ο ύπνος ► κατάσταση, η γενναιότητα ► ιδιότητα

► Επίθετο

* **Επίθετο** είναι η λέξη που δίνει στο ουσιαστικό ένα χαρακτηριστικό, μια ιδιότητα.

π.χ. ο **έξυπνος** μαθητής, η **δύσκολη** άσκηση, το **κόκκινο** λουλούδι

► Ρήμα

Βλέπε παραπάνω σελ. 16

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

1 Ακολουθήστε και εσείς το Φώτη στις καλοκαιρινές του διακοπές.

• **Πού πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές ο Φώτης;**

Ο Φώτης πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές στην Κεφαλονιά, στον Καραβόμυλο, στο σπίτι του παππού του και της γιαγιάς του.

• **Ποια παιχνίδια έπαιζε με τους φίλους του;**

Με τους φίλους του ο Φώτης έπαιζε τρελά παιχνίδια με τη θάλασσα, με τους αφρούς και το βυθό της. Άνοιγαν τα χέρια τους και σχίζανε τα νερά, βάζοντας στοιχήματα ποιος θα φτάσει πρώτος στην κίτρινη σημαδούρα. Έκαναν μακροβούτια και έπιαναν κοχύλια και βότσαλα. Έβαζαν τα κοχύλια στο αυτί τους και άκουγαν τη βουή των κυμάτων.

• **Τι βρήκαν τα παιδιά στη θάλασσα;**

Μια μέρα ο Πέτρος βρήκε ένα μικρό αστερία.

• **Ποια ήταν τα καινούρια πράγματα που έμαθε ο Φώτης το καλοκαίρι που πέρασε;**

Το καλοκαίρι που πέρασε, ο Φώτης έμαθε να ψαρεύει με καλάμι και να ξεχωρίζει τα ψάρια ανάλογα με τον τρόπο που τσιμπούσαν το δόλωμα στο αγκίστρι, πριν τα τραβήξει έξω από το νερό. Έμαθε, επίσης, να διαβάζει τους αέρηδες, δηλαδή κατά πού φυσάνε, πώς σηκώνουν κύματα, πώς κάνουν τα φύλλα των δέντρων να τρέμουν και πώς ταξιδεύ-

ουν παρέα με τα πουλιά. Τέλος, έμαθε πως τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνάς, γιατί βρίσκονται σε όλες τις ιστορίες που έχεις να πεις στους άλλους.

- **Πώς καταλαβαίνετε τα λόγια του Φώτη «... τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνάς»;**

Ο Φώτης με αυτά τα λόγια εννοεί ότι τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνά- με γιατί μαζί τους μοιραστήκαμε πολλές όμορφες και ευτυχισμένες στιγμές τις οποίες θα θυμόμαστε πάντα και θα τις διηγούμαστε με αγάπη και νοσταλγία.

- 2 **Ο Φώτης φαίνεται ενθουσιασμένος από τις καλοκαιρινές του διακοπές. Αυτό που δε θα ξεχάσει ποτέ από αυτές τις διακοπές είναι το ότι έμαθε να ψαρεύει. Εσείς πώς περάσατε τις καλοκαιρινές σας διακοπές; Θέλετε να διηγηθείτε κάτι από αυτές τις διακοπές που θα σας μείνει αξέχαστο;**

Πώς πέρασα τις καλοκαιρινές μου διακοπές

Το καλοκαίρι που μας πέρασε πήγαμε διακοπές με τους γονείς μου στο Πλωμάρι, μια πολύ γραφική κωμόπολη στο νησί της Λέσβου. Το Πλωμάρι είναι χτισμένο σε μια όμορφη τοποθεσία, στην πλαγιά ενός λόφου με θέα στο καταγάλανο Αιγαίο. Στην περιοχή υπάρχουν απέραντες παραλίες με άμμο και πεντακάθαρη θάλασσα, όπου απολαύσαμε τα μπάνια μας. Κολύμπησα, έκανα βουτιές, έπαιξα στην αμμουδιά και πήγα βόλτες με το ποδήλατο μαζί με τους καινούριους φίλους που γνώρισα εκεί. Ήταν πραγματικά υπέροχα.

Εκείνο όμως που θα μου μείνει αξέχαστο, ήταν η επίσκεψη στο απολιθωμένο δάσος στο Σίγρι. Ήταν μια μοναδική εμπειρία. Σε μια πλαγιά χωρίς βλάστηση, έχουν ανακαλυφθεί μικροί και μεγάλοι κορμοί δέντρων που έχουν ηλικία εκατοντάδων χιλιάδων χρόνων και μοιάζουν με πέτρινους, έχουν γίνει δηλαδή απολιθώματα. Στο μουσείο που βρίσκεται δίπλα, μάθαμε πολλές ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την ιστορία του απολιθωμένου δάσους, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο το ξύλο μετατρέπεται σε απολιθώμα. Ύστερα περπατήσαμε στο χώρο και παρατηρήσαμε από κοντά αυτό το μοναδικό αξιοθέατο, ένα πραγματικό θαύμα της φύσης. Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκαναν οι περίεργοι χρωματισμοί που θύμιζαν μάρμαρο και άλλαζαν αποχρώσεις όταν έπεφτε πάνω τους το φως του ήλιου. Έβγαλα

πολλές φωτογραφίες και τις έδειξα με καμάρι στους συμμαθητές μου και στη δασκάλα μου, όταν άνοιξαν τα σχολεία. Όλοι συμφώνησαν μαζί μου ότι είναι ένα εντυπωσιακό θέαμα.

3 Ο Φώτης έμαθε από τον παππού του να ξεχωρίζει τα ψάρια από τον τρόπο που τσιμπούν το δόλωμα.

- Διαβάζοντας τις παρακάτω προτάσεις μπορείτε να καταλάβετε για ποιο ψάρι μιλάει το ρήμα της κάθε πρότασης;
 - Γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα. ► ο σπάρος
 - Τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά. ► η τσιπούρα
 - Ορμάει δυνατά. ► το κεφαλόπουλο
- Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις, αφού βρείτε στο κείμενο τις λέξεις που λείπουν. Η Ραλλού θα σας βοηθήσει με τις κατάλληλες ερωτήσεις.
 - Ο **σπάρος** γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα.
 - Η **τσιπούρα** τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά.
 - Το **κεφαλόπουλο** ορμάει δυνατά.

4 Ο Φώτης λατρεύει το **καλοκαίρι** για τις **καλοκαιρινές** διακοπές.

Τα παιδιά συζητούν ποια είναι η αγαπημένη τους εποχή. Μαντέψτε και συμπληρώστε στα κενά ποια είναι η αγαπημένη εποχή της Σοφίας, του Πέτρου, της Μυρτώ και γιατί.

- Η Σοφία λατρεύει **το χειμώνα** για τις **χειμωνιάτικες** νύχτες γύρω από το τζάκι.
- Ο Πέτρος λατρεύει **το φθινόπωρο** για τα **φθινοπωρινά** φρούτα.
- Η Μυρτώ λατρεύει **την άνοιξη** για τις **ανοιξιάτικες** βόλτες στην εξοχή.

5 Η Μελίνα πέρασε τις καλοκαιρινές της διακοπές μαζί με τις αδελφές της Μοίρα και Δάφνη στη Σίφνο. Διαβάστε τι έγραψε και παρατηρήστε τις χρωματισμένες λέξεις στην πρώτη πρόταση του κειμένου.

Όλη **τη μέρα** την **περνούσαμε** με **τη Μοίρα** και **τη Δάφνη** στη **γαλάζια θάλασσα**. Μαζεύαμε κοχύλια και μεγάλα άσπρα βότσαλα, που τα ζωγραφίζαμε με νερομπογιές, βάφοντας μαζί και τις πλάκες της αυλής, και η μόνη μας στενοχώρια ήταν μην καούν οι ώμοι μας απ' τον ήλιο ή μη μας τσιμπήσει καμιά μέλισσα. Οι μέρες έφευγαν σαν το νερό, όλες βουτηγμένες στο δυνατό ήλιο και στην αλμυρή γεύση της θάλασσας.

- Θυμηθείτε σε ποιο μέρος του λόγου (επίθετο, άρθρο, ουσιαστικό, ρήμα) ανήκει κάθε μια από τις χρωματισμένες λέξεις και γράψτε αυτό το μέρος του λόγου στην αρχή κάθε στήλης του πίνακα.

Συμπληρώστε τις στήλες του πίνακα με λέξεις από το υπόλοιπο κείμενο.

Ουσιαστικό	Ρήμα	Επίθετο	Άρθρο
μέρα	περνούσαμε	γαλάζια	τη
Μοίρα	Μαζεύαμε	μεγάλα	τις
Δάφνη	ζωγραφίζαμε	άσπρα	της
θάλασσα	ήταν	δυνατό	η
κοχύλια	μην καούν	αλμυρή	οι
βότσαλα	μη (μας) τσιμπήσει		τον
νερομπογιές	έφευγαν		οι
πλάκες			το
αυλής			στο (η πρόθεση σε μαζί με το άρθρο το)
στενοχώρια			στην (η πρόθεση σε μαζί με το άρθρο την)
ώμοι			της
ήλιο			
μέλισσα			
μέρες			
νερό			
ήλιο			
γεύση			
θάλασσας			

Ένα ακόμα σκαλί

ΘΕΜΑ

Το κείμενο μας περιγράφει πώς ο ήρωάς μας, ένας μαθητής, ανέβηκε στις αίθουσες που βρίσκονταν στον επάνω όροφο του σχολείου, γιατί πήγε πια στην Τετάρτη τάξη.

Λέξεις που μπορεί να με δυσκολέψουν

ισόγειο: ο όροφος ενός κτηρίου* που βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το έδαφος.

επιστάτης: το πρόσωπο που επιβλέπει ένα χώρο π.χ. το σχολείο.

* Η σωστή ορθογραφία της λέξης κτήριο είναι με **ήτα** (η), γιατί δεν προέρχεται από το ρήμα κτίζω, αλλά από τη λέξη *οικητήριο*, που σημαίνει κατοικία ή από τη λέξη *ευκτήριος*, που είναι ο χώρος προσευχής. Βλέπε: Γ. Μπαμπινιώτη, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*.

μπί: το ύψος του ανθρώπου, το ανάστημα.
γνέφω: κάνω νόημα με το κεφάλι ή με τα χέρια.

Θεωρητική προετοιμασία

► Σύνθετες λέξεις που έχουν μπροστά δυσ- ή δι(σ)-

Το **δυσ-** με **-υ** σημαίνει **κακή ιδιότητα** π.χ. δυστυχία ή **δυσκολία** για κάτι π.χ. δύσβατος = ο τόπος στον οποίο περπατάει κανείς με δυσκολία.

Το **δι(σ)-** με **-ι** σημαίνει **δύο** π.χ. δισύλλαβος = αυτός που έχει δύο συλλαβές, δίτροχος = αυτός που έχει δύο τροχούς.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

1 Κυκλώστε τα γράμματα που αντιστοιχούν στις σωστές απαντήσεις. Έτσι, θα σχηματιστεί μια λέξη που επαναλαμβάνεται συχνά στο κείμενο.

α. Ποια πρόσωπα μιλούν σ' αυτή την ιστορία;

Σ) Ένας μαθητής και ο επιστάτης.

β. Σε ποια τάξη πηγαίνει ο μαθητής;

Κ) Στην Τετάρτη τάξη.

γ. Πού βρίσκεται η Τρίτη τάξη;

Α) Στο ισόγειο.

δ. Γιατί ο μαθητής μέχρι τώρα δεν μπορούσε να ανεβεί τη σκάλα; Γιατί...

Λ) ήταν μαθητής των μικρών τάξεων.

ε. Τι σημαίνει για το μαθητή ότι τώρα μπορεί να ανεβεί τη σκάλα; Σημαίνει ότι...

Ι) είναι πια μαθητής των μεγάλων τάξεων.

Βρήκατε τη λέξη;

Μπορείτε να τη γράψετε εδώ. → ΣΚΑΛΙ

2 Το παιδί ένιωσε μεγάλη χαρά όταν έφτασε επιτέλους η στιγμή να ανεβεί τη σκάλα του σχολείου που οδηγούσε στις μεγαλύτερες τάξεις. Βρείτε και αντιγράψτε τα σημεία του κειμένου, όπου φαίνεται:

• η επιθυμία του παιδιού να ανεβεί τη σκάλα.

– «Τη σκάλα αυτή την ανεβαίνουν μόνο τα μεγάλα παιδιά».

– «Από τότε που πρωτοπήγα στο σχολείο, κρυφοκοιτάζω τη σκάλα με λαχτάρα. Μια φορά μάλιστα την ανέβηκα στα κρυφά».

- **η χαρά του παιδιού που πραγματοποίησε την επιθυμία του.**
 - «Σήμερα όμως μπορώ να την ανέβω φανερά. Πατώ καθένα σκαλοπάτι, σιγά σιγά, καμαρωτά».
 - «Για πάνω, του απαντώ και χτυπάει η καρδιά μου. Για πάνω, λέω ξανά, για να το ακούσει πιο καλά. Μα ξέρω πως το είπα δυνατά πιο πολύ για να το ακούσω εγώ ο ίδιος».

3 Πώς κρίνετε τη συμπεριφορά του επιστάτη απέναντι στους μαθητές των μικρότερων τάξεων;

A) Παράξενη

B) Αυστηρή

Γ) **Σωστή**

Δικαιολογήστε την απάντησή σας στις παρακάτω γραμμές:

Η συμπεριφορά του επιστάτη απέναντι στους μαθητές των μικρότερων τάξεων είναι σωστή. Ο επιστάτης προσπαθεί να τους προστατέψει από τα ατυχήματα που μπορεί να τους συμβούν καθώς θα ανεβαίνουν ή θα κατεβαίνουν τη σκάλα μαζί με τα μεγάλα παιδιά. Γι' αυτό τους λέει χαμογελώντας να κάνουν υπομονή και χρησιμοποιεί τη φράση «σκαλί- σκαλί» για να δείξει ότι όλα τα πράγματα στη ζωή έχουν την ώρα τους.

4 Ο μαθητής που αφηγείται την ιστορία είναι επιτέλους μαθητής της Δ' τάξης. Να τι έγραψε, για να μοιραστεί τη χαρά του, σ' ένα φίλο του που γνώρισε στις καλοκαιρινές διακοπές:

Για πρώτη φορά είμαι χαρούμενος που το σχολείο μας είναι **δωώροφο**! Μέχρι τώρα ήταν πολύ δύσκολο να ανεβούμε στο δεύτερο όροφο αφού ο επιστάτης το απαγόρευε. Σήμερα όμως ανέβηκα τη σκάλα καμαρωτά καμαρωτά. Το πρώτο **δύωρο** το περάσαμε συζητώντας για τις καλοκαιρινές μας διακοπές. Το μόνο **δισάρεστο** ήταν ότι η περυσινή μας δασκάλα πήρε μετάθεση σε άλλο σχολείο».

- **Ποιες λέξεις έγραψε λάθος ο μαθητής; Μπορείτε να τις γράψτε εσείς σωστά;**
(δωώροφο) → **διώροφο**, (δύωρο) → **δίωρο**, (δισάρεστο) → **δυσάρεστο**.
- **Συμπληρώστε στα κενά των λέξεων το α' συνθετικό δι(σ)- ή δυσ- που λείπει, για να δείξετε στη Ραλλού ότι καταλάβατε αυτά που σας εξήγησε:**
 - Στην Αφρική έγινε ένα μεγάλο αεροπορικό **δυσ**τύχημα.
 - Η λέξη «γάτα» είναι **δισύ**λλαβη.
 - Το έτος 2004 ήταν **δί**σεκτο.
 - Η **δυσ**οσμία από τα σκουπίδια έφτανε ως τον τρίτο όροφο.
 - Η τοπική εφημερίδα δημοσίευσε ένα **δί**στηλο άρθρο για τη σχολική μας παράσταση.
 - Ο ξενοδόχος μάς είπε πως έχει ελεύθερο μόνο ένα **δί**κλινο δωμάτιο (το δωμάτιο που έχει δύο κρεβάτια).

Ξημερώνει μια νέα μέρα... ώρα για σχολείο

ΘΕΜΑ

Το πρώτο κείμενο μας αναφέρει πώς πήγαιναν τα παιδιά στο σχολείο και πώς γινόταν το μάθημα στην αρχαία Ελλάδα. Το δεύτερο κείμενο μας λέει ότι τα παιδιά στο μέλλον θα πηγαίνουν στο σχολείο μόνο με την ηλεκτρονική σχολική τους τσάντα με τη βοήθεια της οποίας θα γίνεται το μάθημα.

Λέξεις ή φράσεις που μπορεί να με δυσκολέψουν

λιτός: ο απλός.

πάπυρος: φυτό που φυτρώνει στις όχθες του ποταμού Νείλου στην Αίγυπτο από το οποίο έφτιαχναν ένα είδος χαρτιού στην αρχαιότητα.

κυρτωμένος: αυτός που έχει κυρτό, δηλαδή καμπύλο σχήμα.

γραφικός χαρακτήρας: ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο γράφει ο καθένας από μας, δηλαδή το μέγεθος, το σχήμα και η κλίση των γραμμάτων που κάνουμε.

άθραυστος: αυτός που δε σπάζει.

Θεωρητική προετοιμασία

► Χρόνοι του ρήματος

* **Χρόνοι του ρήματος** είναι οι τύποι που δηλώνουν πότε γίνεται αυτό που σημαίνει το ρήμα.

Οι χρόνοι του ρήματος είναι: ο ενεστώτας, ο παρατατικός, ο αόριστος, ο παρακείμενος, ο υπερσυντέλικος, ο εξακολουθητικός μέλλοντας, ο συνοπτικός μέλλοντας και ο συντελεσμένος μέλλοντας.

► Ενεστώτας

Ο **ενεστώτας** δηλώνει:

- κάτι που γίνεται τώρα, δηλαδή στο παρόν π.χ. Βλέπω τηλεόραση.
- κάτι που επαναλαμβάνεται στο παρόν και στο μέλλον π.χ. Κάθε απόγευμα τρώω ένα μήλο.
- μια γενική αλήθεια π.χ. Ο άνθρωπος έχει πέντε αισθήσεις.

► Παρατατικός

Ο παρατατικός δηλώνει:

- κάτι που γινόταν συνεχώς στο παρελθόν π.χ. Την Κυριακή το πρωί έγραφα μια εργασία για το σχολείο.
- κάτι που επαναλαμβανόταν στο παρελθόν π.χ. Το καλοκαίρι έπαιζα κάθε μέρα στο πάρκο.

► Εξακολουθητικός Μέλλοντας

Ο εξακολουθητικός Μέλλοντας δηλώνει:

- κάτι που θα γίνεται συνεχώς στο μέλλον π.χ. Αύριο όλη μέρα θα βοηθάω τον πατέρα μου στον κήπο.
- κάτι που θα επαναλαμβάνεται πολλές φορές στο μέλλον π.χ. Κάθε απόγευμα θα διαβάζω τα μαθήματά μου.

► Πώς κλίνονται ο Ενεστώτας, ο Παρατατικός και ο Εξακολουθητικός Μέλλοντας

► ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
κρύβω	έκρυβα	θα κρύβω
κρύβεις	έκρυβες	θα κρύβεις
κρύβει	έκρυβε	θα κρύβει
κρύβουμε	κρύβαμε	θα κρύβουμε
κρύβετε	κρύβατε	θα κρύβετε
κρύβουν	έκρυβαν	θα κρύβουν

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

- 1 Παιζτε το παιχνίδι σωστό – λάθος με το διπλανό σας. Διαβάστε τα κείμενα και σημειώστε X στο αντίστοιχο κουτάκι.

	Σωστό	Λάθος
Τα παιδιά στα αρχαία χρόνια πήγαιναν στο σχολείο το απόγευμα.	☐	☒
Ο «παιδαγωγός» συνόδευε τα παιδιά στο σπίτι του «γραμματιστή».	☒	☐

	Σωστό	Λάθος
Τα παιδιά χρησιμοποιούσαν τη «γραφίδα» για να γράφουν και να σβήνουν.	☒	☐
Στο μέλλον οι μαθητές θα χρησιμοποιούν, αντί για τσάντες, λεπτές οθόνες υπολογιστών.	☒	☐
Στο σχολείο του μέλλοντος δε θα υπάρχουν σχολικά βιβλία.	☐	☒
Ένας διάσημος ιστορικός είναι μέσα στην τάξη και παρακολουθεί το μάθημα της Ιστορίας.	☐	☒

2 Γυρίστε με τη μηχανή του χρόνου στην αρχαία εποχή και περιγράψτε πώς περνούσαν τη μέρα τους οι μικροί μαθητές.

Ξαναδιαβάστε το κείμενο αρχίζοντας έτσι:

*Με το πρώτο φως του ήλιου τα παιδιά (όσα ήταν πάνω από 7 χρόνων) είναι στο πόδι. Τρώνε ένα λιτό πρωινό, με σταρένιο ή κριθαρένιο ψωμί, και μετά γραμμή για το σχολείο. Παρέα με τον «παιδαγωγό» - ένα δούλο που καθήκον του είναι να συνοδεύει παντού το παιδί – **πηγαίνουν** στο σπίτι του «γραμματιστή».*

Γραμματιστής **ονομάζεται** ο δάσκαλος που **μαθαίνει** στα παιδιά γραφή, ανάγνωση και αριθμητική. Τα παιδιά **κάθονται** σε σκαμνάκια, **ακουμπούν/ακουμπάν(ε)** στα γόνατά τους σκληρές πλάκες από κερί ή κομμάτια παπύρου και πάνω τους **χαράζουν** με τη μυτερή άκρη ενός ειδικού εργαλείου, της «γραφίδας». Την άλλη άκρη της γραφίδας, που **είναι** πλατιά και στρογγυλεμένη, τη **χρησιμοποιούν** για να σβήνουν.

Οι δάσκαλοι **κάθονται** στους «θρόνους», δηλαδή σε καρέκλες με πλάτη και κυρτωμένα πόδια. Όση ώρα **διαρκεί** το μάθημα, ο παιδαγωγός **μένει** στην αίθουσα διδασκαλίας. **Θέλει** δε **θέλει, ακούει** κι αυτός την παράδοση κι αργότερα στο σπίτι **μπορεί** να βοηθήσει το παιδί στα μαθήματά του.

3 Περιγράψτε στους γονείς σας πώς θα λειτουργεί η «ηλεκτρονική τσάντα» στο σχολείο του μέλλοντος.

Ξαναγράψτε τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου αρχίζοντας έτσι:

*Η «ηλεκτρονική σχολική τσάντα του παιδιού» **θα είναι** ένας υπολογιστής, που **θα περιέχει** την ύλη των απαραίτητων βιβλίων, με κείμενο, βίντεο, ήχο και φωτογραφίες. Με έναν ηλεκτρονικό στυλό, ο μαθητής **θα μπορεί** να υπογραμμίσει και να κρατήσει σημειώσεις ανοίγοντας ένα «παράθυρο» στην οθόνη της «τσάντας» που **θα αναγνωρίζει** φυσικά το γραφικό χαρακτήρα του. Η «τσάντα» άθραυστη και αδιάβροχη, **θα αντέχει** κάθε είδους κακομεταχείριση.*

4 Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα για να δείξετε τι γινόταν στο αρχαίο σχολείο, τι γίνεται στο σημερινό και τι θα γίνεται στο σχολείο του μέλλοντος.

Στο αρχαίο σχολείο	Στο σημερινό σχολείο	Στο σχολείο του μέλλοντος
Ο γραμματιστής μάθαινε στα παιδιά γραφή, ανάγνωση και αριθμητική.	Ο δάσκαλος μαθαίνει στα παιδιά γραφή, ανάγνωση και αριθμητική.	Η «ηλεκτρονική σχολική τσάντα» θα μαθαίνει στα παιδιά γραφή, ανάγνωση και αριθμητική.
Οι μαθητές έσβηναν με το πίσω μέρος της γραφίδας.	Οι μαθητές σβήνουν με τις σβήστρες τους.	Οι μαθητές θα σβήνουν με έναν ηλεκτρονικό σтиλό.
Ο μαθητής είχε σκληρές πλάκες από κερί ή κομμάτια παπύρου για να γράφει.	Ο μαθητής έχει τετράδια για να γράφει.	Ο μαθητής θα έχει μια ηλεκτρονική «οθόνη» για να γράφει.

5 Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις διαλέγοντας κάθε φορά από την παρένθεση τη λέξη με τη σωστή ορθογραφία.

- * Ο δάσκαλος έστειλε στον πατέρα του Κώστα ένα ηλεκτρονικό **μήνυμα**.
- * Τα παιδιά στο αρχαίο σχολείο μάθαιναν **αριθμητική**, γραφή και ανάγνωση από το «γραμματιστή».
- * Τα παιδιά έγραφαν πάνω στις κέρινες πλάκες με ένα ειδικό **εργαλείο**, που το έλεγαν **γραφίδα**.
- * Ο παιδαγωγός παρέμενε στην **αίθουσα** διδασκαλίας κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- * Το βιβλίο της Ιστορίας **συνοδεύεται** από ένα σιντιρόμ (CD-ROM).
- * Οι μαθητές **ανοίγοντας** την οθόνη της σχολικής τους τσάντας βλέπουν τον Παρθενώνα.

Αστραδενή

ΘΕΜΑ

Ένα κορίτσι μάς διηγείται πώς ετοιμάζεται να πάει για πρώτη φορά στο σχολείο στην Αθήνα και πώς ήταν το παλιό της σχολείο στη Σύμη.

Λέξεις που μπορεί να με δυσκολέψουν

πελεκητός: ο πελεκημένος, αυτός που είναι κομμένος σε κομμάτια με τσεκούρι.

ψηφιδωτό: σχέδιο για διακόσμηση σε πάτωμα, τοίχο ή οροφή που αποτελείται από ψηφίδες, δηλαδή μικρά κομματάκια από πέτρα, γυαλί, μάρμαρο ή άλλο υλικό, το μωσαϊκό.
μοσομπίζελο: αναρριχητικό φυτό που βγάζει αρωματικά άνθη.
μπλεγμένα: μπερδεμένα.

Θεωρητική προετοιμασία

► Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ός, -ή, -ό

Ενικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο φωτεινός	η φωτεινή	το φωτεινό
Γενική	του φωτεινού	της φωτεινής	του φωτεινού
Αιτιατική	το φωτεινό	τη φωτεινή	το φωτεινό
Κλητική	φωτεινέ	φωτεινή	φωτεινό

Πληθυντικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι φωτεινοί	οι φωτεινές	τα φωτεινά
Γενική	των φωτεινών	των φωτεινών	των φωτεινών
Αιτιατική	τους φωτεινούς	τις φωτεινές	τα φωτεινά
Κλητική	φωτεινοί	φωτεινές	φωτεινά

► Πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ος, -η, -ο

Ενικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	ο δύσκολος	η δύσκολη	το δύσκολο
Γενική	του δύσκολου	της δύσκολης	του δύσκολου
Αιτιατική	το δύσκολο	τη δύσκολη	το δύσκολο
Κλητική	δύσκολε	δύσκολη	δύσκολο

Πληθυντικός Αριθμός			
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομαστική	οι δύσκολοι	οι δύσκολες	τα δύσκολα
Γενική	των δύσκολων	των δύσκολων	των δύσκολων
Αιτιατική	τους δύσκολους	τις δύσκολες	τα δύσκολα
Κλητική	δύσκολοι	δύσκολες	δύσκολα

- ▶ Τα επίθετα βρίσκονται πάντα στο ίδιο γένος, στον ίδιο αριθμό και στην ίδια πτώση με το ουσιαστικό που συνοδεύουν π.χ. ο επικίνδυνος δρόμος, του επικίνδунου δρόμου, οι χάρτινες σακούλες, τις χάρτινες σακούλες, τα σκοτεινά δωμάτια, των σκοτεινών δωματίων κτλ.

▶ Πώς γράφονται τα επίθετα σε

-ΙVOS, -ΙVη, -ΙVο και -ΙVός, -ΙVή, -ΙVό

Τα περισσότερα επίθετα σε **-ΙVOS, -ΙVη, -ΙVο** και **-ΙVός, -ΙVή, -ΙVό** γράφονται με γιώτα (-ι). Μερικά όμως γράφονται με ύψιλον (-υ) π.χ. *υπεύθυνος*, ενώ άλλα με έψιλον γιώτα (-ει) π.χ. *σκοτεινός* ή με ήτα (-η) π.χ. *φτηνός*.

▶ Συνηθισμένα επίθετα σε **-ΙVOS, -ΙVη, -ΙVο και -ΙVός, -ΙVή, -ΙVό**

κέρινος	κόκκινος	σημερινός	απογευματινός
χάρτινος	κίτρινος	χθεσινός	πεδινός
πήλινος	πράσινος	πρωινός	μπροστινός
μάλλινος	επικίνδυνος	βραδινός	προσωρινός
πέτρινος	ακίνδυνος	φετινός	αληθινός
μαρμάρινος	ριψοκίνδυνος	περσινός	μακρινός
μπρούτζινος	ανεύθυνος	καθημερινός	ορεινός
γύψινος	υπεύθυνος	καθημερινός	υγιεινός
δερμάτινος		καλοκαιρινός	ταπεινός
		χειμερινός	φωτεινός
		φθινοπωρινός	σκοτεινός
		θαλασσινός	φτηνός

▶ Αντικείμενο

- * **Αντικείμενο** είναι η λέξη της πρότασης, η οποία δείχνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο πηγαίνει η ενέργεια του ρήματος.

π.χ. Ο παππούς χαιρέτισε **τον εγγονό**.

Ο μπαμπάς κλειδώνει **την πόρτα**.

Ο μαθητής λέει **το ποίημα**.

Παρατηρήσεις

- * Τα αντικείμενα βρίσκονται πάντα σε αιτιατική πτώση.
- * Για να βρούμε το αντικείμενο σε μια πρόταση κάνουμε την ερώτηση **τι** ή **ποιον (ποιους)** μαζί με το ρήμα π.χ.
 - Ο αδελφός μου αγόρασε ένα ποδήλατο. → τι αγόρασε; - ένα ποδήλατο = Α (αντικείμενο)
 - Περίμενα ένα φίλο. → ποιον περίμενα; - ένα φίλο = Α (αντικείμενο)Το αντικείμενο που βρίσκουμε, όταν κάνουμε την ερώτηση τι ή ποιον (ποιους) μαζί με το ρήμα, λέγεται **άμεσο**.
- * Αντικείμενο δεν έχουν όλα τα ρήματα.
π.χ. Η μητέρα μαγειρεύει.
Το λεωφορείο ξεκίνησε.
- * Τα ρήματα που έχουν αντικείμενο λέγονται **μεταβατικά**, ενώ τα ρήματα που δεν έχουν αντικείμενο λέγονται **αμετάβατα**.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του Βιβλίου Μαθητή

- 1** Συμπληρώστε δίπλα στο κουτάκι τον αριθμό που πρέπει. Αν βάλετε τα παρακάτω κουτάκια στη σωστή τους σειρά, θα έχετε την περίληψη του κειμένου.

Η μητέρα βοήθησε την Αστραδενή να ετοιμαστεί για το σχολείο.	3
Αυτή η μέρα είναι σημαντική για την Αστραδενή αφού θα πάει στο καινούριο της σχολείο στην Αθήνα.	1
Την πρώτη φορά η Αστραδενή έπρεπε να πάει στο σχολείο με τον πατέρα της και μια γειτόνισσα.	4
Το σχολείο της Αστραδενής στη Σύμη μπορεί να ήταν μικρό, είχε όμως ένα μεγάλο κήπο με λουλούδια.	2
Η Μαρία είχε τις αποδείξεις ότι η Αστραδενή πραγματικά έπρεπε να πάει σ' αυτό το σχολείο κι όχι σε άλλο.	5

- 2** Ποιο είναι το χαρτί που ψάχνει ο πατέρας της Αστραδενής;
Συζητήστε στην τάξη για ποιους λόγους ένας μαθητής αλλάζει σχολείο;
Το χαρτί που ψάχνει ο πατέρας της Αστραδενής είναι το χαρτί της μετεγγραφής* της από το σχολείο της Σύμης.

* μετεγγραφή: η εγγραφή ενός μαθητή ή φοιτητή σε ένα άλλο σχολείο ή πανεπιστήμιο από αυτό στο οποίο ήταν γραμμένος αρχικά.

Ένας μαθητής αλλάζει σχολείο όταν αλλάζει διεύθυνση κατοικίας, δηλαδή, όταν αυτός και η οικογένειά του μετακομίσουν σ' ένα άλλο σπίτι που βρίσκεται σε μια άλλη περιοχή ή πόλη. Υπάρχουν και ορισμένες περιπτώσεις που ένας μαθητής αλλάζει σχολείο γιατί χτίστηκε κοντά του ένα άλλο καινούριο σχολείο και πρέπει να πάει σ' αυτό.

3 Στο κείμενο υπάρχουν πολλά αποσιωπητικά...

Είναι άσκηση ανάγνωσης του κειμένου.

4 Διαβάστε στο κείμενο τις παραγράφους που η Αστραδενή περιγράφει το σχολείο της στη Σύμη και υπογραμμίστε τα επίθετα.

Στη Σύμη το σχολείο μας είναι **πέτρινο**, από πέτρα **πελεκητή**. Με **κεραμιδένια** στέγη. Έχει και αέτωμα, **τρίγωνο** με σχέδιο **στρογγυλό** στη μέση. Στην πόρτα –την έξω– τη **σιδερένια** με τα σχέδια, έχει μια **σκαλιστή** πέτρα που γράφει «Αυγούστου 31, του 1876». Τόσο **παλιό** είναι. Αφού δεν έχει πια τα ψηφιδωτά του στις αυλές. Φαγώθηκαν απ' τα πόδια των παιδιών. Τόσα παιδιά... τόσα χρόνια... τι να σου κάνουν τα βοτσαλάκια... λιώσανε...

Έχουμε φτιάξει, όμως, παρτέρια γύρω γύρω και φυτεύει κάθε τάξη το δικό της. Κι επειδή είναι **πολύς** ο κήπος και **μεγάλα** τα παρτέρια, τα χωρίζουμε και παίρνει κάθε ομάδα ένα κομματάκι. Το Μάιο θ' ανθίσουν. Εγώ όμως δε θα τα δω. Γιατί πια μένω στην Αθήνα. Άι στο καλό, τι μου 'ρθε;... Σιγά μη βάλω και τα κλάματα... που δε θα δω τα μοσχομπίζελα του σχολείου ανθισμένα... Σιγά!... Να δεις που το σχολείο της Αθήνας θα έχει χιλιάδες λουλούδια. Τα πιο **ωραία** και τα πιο **περίεργα** που υπάρχουν...

- 5 Διαβάστε την περιγραφή ενός πίνακα στο καινούριο σπίτι της Αστραδενής και υπογραμμίστε τα επίθετα.**

«Στην κουζίνα μας κρεμόταν ένας **υπέροχος** πίνακας με μια **γυάλινη** φρουτιέρα, **γεμάτη** με **φρέσκα κίτρινα** λεμόνια και **μεγάλα** σταφύλια **κόκκινα** και **ζουμερά**».

- **Γράψτε τώρα την περιγραφή παραλείποντας τα επίθετα.**

«Στην κουζίνα μας κρεμόταν ένας πίνακας με μια φρουτιέρα, με λεμόνια και σταφύλια».

- **Τι παρατηρείτε στο κείμενο μετά τις αλλαγές που κάνατε;**

Μετά τις αλλαγές που κάναμε, το κείμενο έγινε πιο απλό, πιο σύντομο και με λιγότερες λεπτομέρειες. Η περιγραφή δεν είναι τόσο πλούσια και ζωντανή.

- **Γράψτε τα επίθετα της άσκησης 5 στα τρία τους γένη, στον αριθμό και στην πτώση που βρίσκονται.**

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ο <i>υπέροχος</i>	η <i>υπέροχη</i>	το <i>υπέροχο</i>
το <i>γυάλινο</i>	τη <i>γυάλινη</i>	το <i>γυάλινο</i>
ο <i>γεμάτος</i>	η <i>γεμάτη</i>	το <i>γεμάτο</i>
τους <i>φρέσκους</i>	τις <i>φρέσκες</i>	<i>τα φρέσκα</i>
τους <i>κίτρινους</i>	τις <i>κίτρινες</i>	<i>τα κίτρινα</i>
τους <i>μεγάλους</i>	τις <i>μεγάλες</i>	<i>τα μεγάλα</i>
τους <i>κόκκινους</i>	τις <i>κόκκινες</i>	<i>τα κόκκινα</i>
τους <i>ζουμερούς</i>	τις <i>ζουμερές</i>	<i>τα ζουμερά</i>

- 6 Η Αστραδενή περιγράφει το σχολείο της: «Στη Σύμη το σχολείο μας είναι πέτρινο, από πέτρα πελεκητή»...**

Σχηματίστε κι εσείς τώρα τέτοια επίθετα από τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις και συμπληρώστε με αυτά τις παρακάτω προτάσεις:

- * Στις **καλοκαιρινές** εκπτώσεις, η Νίκη αγόρασε μια **δερμάτινη** τσάντα.
- * Όλοι στο **ορεινό** χωριό περίμεναν με λαχτάρα τη **φθινοπωρινή** βροχή.
- * Ο **βραδινός** επισκέπτης χτύπησε την **ξύλινη** πόρτα δυνατά.
- * Η **φωτεινή** πινακίδα μάς προειδοποιούσε για την **επικίνδυνη** στροφή του δρόμου.
- * Τοποθετήσαμε τα **γυάλινα** βαζάκια σε **χάρτινες** συσκευασίες.

- 7 Βρείτε ποια από τις λέξεις που είναι στο συννεφάκι συμπληρώνει το νόημα του καθενός από τα ρήματα της πρότασης και γράψτε την στα κενά στην κατάλληλη πτώση.**

Η Αστραδενή πριν φύγει για το σχολείο χτένισε τα μαλλιά της, φόρεσε την ποδιά της και πήρε την τσάντα και το κουλούρι της.

- Η Αστραδενή φεύγοντας από τη Σύμη πήρε μαζί της κάποια δώρα που της χάρισαν. Μαντέψτε τι δώρο της έκανε ο καθένας και συμπληρώστε τις προτάσεις διαλέγοντας την κατάλληλη λέξη από την παρένθεση: (Βιβλίο, κουτί, κορδέλα, τσάντα, βραχιόλι)

- * Η γιαγιά της έδωσε μια κόκκινη κορδέλα.
- * Η φίλη της η Μαρία της χάρισε ένα ασημένιο βραχιόλι.
- * Ο συμμαθητής της ο Πάνος της έδωσε ένα μουσικό κουτί.
- * Η δασκάλα της της χάρισε ένα λογοτεχνικό βιβλίο.
- * Ο Θεός της ο Αντώνης της αγόρασε μια δερμάτινη τσάντα.

Λεξιλόγιο της ενότητας

Βάλτε τις λέξεις στο σκαλί που ταιριάζουν:

ΡΗΜΑΤΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ
κατεβαίνω	ολόχρυσος,-η,-ο	φύλλα
χτυπώ	χάρτινος,-η,-ο	σάκα
ανοίγω	φωτεινός,-ή,-ό	σύννεφο
ψαρεύω	διώροφος,-η,-ο	Σεπτέμβρης
κρυφοκοιτάζω	καλοκαιρινός,-ή,-ό	Οκτώβρης
ανεβαίνω	ορεινός,-ή,-ό	ισόγειο
υπογραμμίζω	ηλεκτρονικός,-ή,-ό	σταγονίτσα
	σχολικός,-ή,-ό	συμμαθητής
		μακροβούτι
		κοχύλι
		κύματα
		φωνή
		επιστάτης
		ανάγνωση
		αριθμητική
		μήνυμα

1 Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε και να υπογραμμίσετε τα ρήματα:

- Ο Γιάννης σπουδάσει ιατρική.
- Η αδελφή μου τσιίζει το καναρίνι κάθε πρωί.
- Χθες πήγα σινεμά μαζί με τους φίλους μου.
- Η Ελένη αγόρασε καινούριο ποδήλατο.
- Ο δάσκαλος έκανε ένα πείραμα.

2 Να γράψετε από μία πρόταση με καθένα από τα παρακάτω ρήματα:

παίζω, ανεβαίνω, διαβάζω, γράφω, διορθώνω.

.....

.....

.....

.....

.....

3 Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε και να υπογραμμίσετε τα υποκείμενα:

- Ο αδελφός μου βρήκε ένα άδειο πορτοφόλι στο δρόμο.
- Ο ουρανός γέμισε μαύρα σύννεφα.
- Στο λιμάνι του νησιού έφτασε το πλοίο.
- Την αίτηση έγραψε ο υπάλληλος.
- Τα παιδιά άκουγαν την αγαπημένη τους μουσική στο ραδιόφωνο.

4 Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε και να υπογραμμίσετε τα ουσιαστικά:

Το Πλωμάρι είναι χτισμένο σε μια όμορφη τοποθεσία, στην πλαγιά ενός λόφου με θέα στο καταγάλανο Αιγαίο. Στην περιοχή υπάρχουν απέραντες παραλίες με άμμο και πεντακάθαρη θάλασσα, όπου απολαύσαμε τα μπάνια μας. Κολύμπησα, έκανα βουτιές, έπαιξα στην αμμουδιά και πήγα βόλτες με το ποδήλατο μαζί με τους καινούριους φίλους που γνώρισα εκεί.

5 Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε και να υπογραμμίσετε τα επίθετα:

Το σχολείο μου βρίσκεται σε μια συνοικία στη δυτική πλευρά της πόλης πολύ κοντά στην παραλία. Είναι ένα σύγχρονο κτήριο κτισμένο με τσιμέντο και τούβλα και βαμμένο σε αποχρώσεις του μπλε. Είναι διώροφο και έχει μεγάλα παράθυρα για να μπαίνει πολύ φως. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της εξωτερικής του εμφάνισης

είναι μια μεγάλη ζωγραφιά στον τοίχο δίπλα από την κεντρική είσοδο: είναι ένα όμορφο τοπίο με ψηλά δέντρα, μια γαλάζια λιμνούλα και κάτασπρους κύκνους. Το προαύλιο είναι μεγάλο και έχει και παιδική χαρά.

6 Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε σε ποιο μέρος του λόγου ανήκουν οι υπογραμμισμένες λέξεις και να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί:

Στο μικρό μουσείο μάθαμε πολλές ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την ιστορία του απολιθωμένου δάσους, καθώς και για τον τρόπο με τον οποίο το ξύλο μετατρέπεται σε απολίθωμα. Ύστερα περπατήσαμε στον ανοιχτό χώρο και παρατηρήσαμε από κοντά αυτό το μοναδικό αξιοθέατο, ένα πραγματικό θαύμα της φύσης.

Άρθρα	Ουσιαστικά	Επίθετα

7 Να αντιστοιχίσετε σωστά τις παρακάτω προτάσεις με τα υποκείμενά τους:

κουνάει με χαρά την ουρά του.	Το δωμάτιο
έχει πολύχρωμες εικόνες.	Ο σκύλος
έφαγε με όρεξη το φαγητό της.	Το πολυκατάστημα
είχε ωραία θέα.	Το βιβλίο
βρίσκεται κοντά στο σπίτι μου.	Η Ευγενία

8 Να βάλετε τα επίθετα της παρένθεσης στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση:

- Το (έξυπνος) πουλί από τη μύτη πιάνεται.
- Φτιάξαμε κάρτες με (χρωματιστός) χαρτόνια.
- Παρακολουθήσαμε μια (θεατρικός) παράσταση.
- Διάβασα το βιβλίο του (διάσημος) συγγραφέα.
- Η φωτιά έβγαζε (πυκνός) καπνούς.

9 Να συμπληρώσετε στα κενά των λέξεων το α΄ συνθετικό δι(σ)- ή δυσ- που λείπει:

- Αγόρασα έναν θέσιο καναπέ για το σαλόνι.
- Το αντίθετο της ευτυχίας είναι η τυχία.
- Η έκτη τάξη θα πάει ήμερη εκδρομή στην Ξάνθη.
- Στεναχωρέθηκε από τα άρεστα νέα.
- Κέρδισε ένα εκατομμύριο ευρώ στο λαχείο.

10 Να συμπληρώσετε στα κενά των λέξεων το α΄ συνθετικό δι(σ)- ή δυσ- που λείπει:

εκτος	εύρετος	τυχώς	χρωμος
κολος	φήμιση	πλάσιος	τομος
ώροφος	ωρος	άρεστος	τύχημα

11 Να μεταφέρετε το παρακάτω κείμενο από το παρελθόν στο παρόν χρησιμοποιώντας ενεστώτα:

Η προσπάθεια δεν ήταν καθόλου εύκολη. Το χτίσιμο ήθελε μεγάλη προσοχή και καθόλου βιασύνη. Το παραμικρό λάθος φαινόταν. Έτσι χτίσαμε και γκρεμίζαμε συνέχεια. Νομίζαμε ότι δε θα καταφέρουμε τίποτα. Ευτυχώς η παρέα μας μας έδινε κουράγιο και συνεχίζαμε. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν υπέροχο! Και δεν το καμαρώναμε μόνο εμείς. Ο κόσμος που περνούσε, στεκόταν και το θαύμαζε.

12 Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Ενεργητική φωνή

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
φωνάζω		
	φώναζε	
		θα φωνάζουν

13 Να μεταφέρετε το παρακάτω κείμενο από το παρόν στο παρελθόν χρησιμοποιώντας παρατατικό:

Το τοπίο είναι υπέροχο και παραμυθένιο: στις όχθες φυτρώνει ένα πανέμορφο δάσος από ασημένιες φλαμουριές, καταπράσινες φουντουκιές και αγριοτριανταφυλλιές. Εκεί έχουν τις φωλιές τους σπάνια πουλιά, αλλά και πολλά είδη πάπιας. Κάνουμε μια βόλτα με βαρκάκι για να απολαύσουμε από κοντά το θαυμάσιο

αυτό τόπο. Μέσα από τις καλαμιές ακούμε τις φωνές των βατράχων που διακόπτονται τη γαλήνη και την ηρεμία. Σε πολλά σημεία τα ανθισμένα νούφαρα χαρίζουν μια μαγευτική αίσθηση. Έχουμε μαζί μας κιάλια και δε χορταίνουμε να παρατηρούμε τους φτερωτούς φίλους που μας περιτριγυρίζουν.

14 Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Ενεργητική φωνή

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
τρέχω		
		θα βλέπω
	έπαιζα	
αρχίζω		
		θα φεύγω

15 Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας τα ρήματα της παρένθεσης σε εξακολουθητικό μέλλοντα:

- Στις διακοπές (ψαρεύω) με τον παππού μου.
- Η μαμά (μαγειρεύω) νόστιμα φαγητά.
- (Ζωγραφίζω) τις εντυπώσεις μας από την εκδρομή.
- Τα παιδιά (πηγαίνω) βόλτες στην εξοχή με τα ποδήλατα.
- Η παρέα των φίλων (μαζεύει) βότσαλα και κοχύλια.

16 Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με επίθετα που σχηματίζονται από τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση:

- Το σπίτι στο χωριό είχε (μάρμαρο) σκάλες.
- Αγόρασε ένα (μαλλί) παλτό για το χειμώνα.
- Φοβόταν να κατεβεί στο (σκοτάδι) υπόγειο.
- Πίνει τον (πρωί) του καφέ στη βεράντα.
- Διάβασε ένα βιβλίο για την (υγεία) διατροφή.

17 Να γράψετε σωστά τα παρακάτω επίθετα συμπληρώνοντας με το σωστό **-ι**:

υπεύθ... vos	κέρ... vos	απογευματ... νός
χθес... νός	επικίνδ... vos	ορ... νός
μακρ... νός	πράσ... vos	νυχτερ... νός
φτ... νός	πήλ... vos	αληθ... νός
φωτ... νός	σημερ... νός	προσωρ... νός

18 Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε και να υπογραμμίσετε τα αντικείμενα:

- Ο πατέρας μου αγόρασε μια εφημερίδα.
- Η δασκάλα μας διάβασε ένα ποίημα.
- Άκουσα ένα τραγούδι στο ραδιόφωνο.
- Σήμερα γράψαμε διαγώνισμα στο σχολείο.
- Η γάτα έφαγε το ψάρι.

19 Να αντιστοιχίσετε σωστά τις παρακάτω προτάσεις με τα αντικείμενά τους:

- Ο Κώστας τακτοποίησε τα φύλλα.
 Ο ταχυδρόμος έφερε το πρωινό μου.
 Ο άνεμος σκόρπισε το δωμάτιό του.
 Κάθε πρωί τρώω ποδόσφαιρο.
 Παίζαμε ένα δέμα.

20 Στο παρακάτω κρυπτόλεξο «κρύβονται» 10 ουσιαστικά που έχουν σχέση με τις καλοκαιρινές διακοπές. Μπορείτε να τα ανακαλύψετε;

A	P	T	I	O	K	E	Y	T	I	O	Λ	Ξ	H
P	A	Y	O	K	O	Λ	Y	M	Π	I	I	O	B
Γ	N	M	Σ	Δ	X	Φ	Γ	H	Ξ	K	Λ	H	O
X	Π	E	I	Π	Y	K	Λ	O	A	Δ	Σ	Λ	E
Ψ	A	A	Θ	A	Λ	A	Σ	Σ	A	Ψ	N	I	Π
Ω	P	Λ	Ξ	H	I	E	P	T	Y	I	O	O	A
B	A	A	A	Δ	A	Σ	T	E	P	I	A	Σ	I
N	Λ	Z	X	Φ	B	H	Ξ	K	M	I	M	Π	X
M	I	E	Φ	T	Y	Θ	Ξ	M	K	M	M	P	N
Ψ	A	P	E	M	A	A	N	Γ	K	Λ	O	E	I
E	O	P	I	Y	B	O	Y	T	I	E	Σ	Ω	Δ
Ω	O	T	Z	B	H	Y	K	Ξ	Θ	I	O	N	I